

ZONELE LIBERE DIN ROMANIA – SUCCES SAU ESEC?

Elena, Enache¹

Abstract: *Extinderea fără precedent a zonelor libere este considerată una dintre cele mai semnificative inovații economice a sfârșitului de secol XX, care a cuprins întreaga economie mondială. Acest fenomen s-a înregistrat și în România, unde au fost constituite șase zone libere. Motivația înființării lor este susținută de necesitatea și oportunitatea investițiilor la nivel regional și național, de punerea în valoare a resurselor naturale interne și de forța de muncă disponibile, precum și de încurajarea tranzitului pe teritoriul țării ca o sursă de încasări la bugetul de stat. La 20 de ani de la apariția Legii nr. 84 din 1992 privind regimul zonelor libere și după o serie de evenimente legate de aderarea țării noastre la Uniunea Europeană referitoare mai ales la ridicarea facilităților specifice, de criza economică mondială etc., constatăm că zonele libere nu au dispărut, așa cum se credea, odată cu dispariția avantajelor oferite, dar nici nu au înregistrat performanțe deosebite. Ele există astăzi ca oricare alt agent economic care caută soluții de supraviețuire.*

Key words: *zonă liberă, avantaje fiscale, regim vamal, concurență*

JEL Classification: *O24, M11*

Pe 28 aprilie 2005, în presa națională se titra: „în 2011, zonele libere din România vor dispărea!” (www.hotnews.ro). La baza acestei afirmații au stat următoarele argumente:

- începând cu 1 ianuarie 2005, avantajul de a plăti un impozit pe profit de doar 5% al întreprinzătorilor din zonele libere dispărea, acesta fiind înlocuit cu cel actual, de 16%;

- până la 1 ianuarie 2011, toate facilitățile fiscale din teritoriile cu regim vamal suspensiv, mai precis scutiri de la plata taxelor vamale, accizelor și TVA-ului aveau să dispară, conform aspectelor convenite cu Uniunea Europeană în cadrul negocierilor de aderare

Am revenit asupra acestui subiect, pentru a vedea dacă, în vara anului 2012, zonele libere din România mai există și cum funcționează acestea în noile condiții economice. Predicția din presa anului 2005 nu s-a adevărit, toate cele șase zone libere din România, înființate sau reactivate în anii '90 desfășurându-și în prezent activitatea, dar mult sub potențialul lor și, bineînțeles, în condiții de criză.

Introducere

„Zonele libere sunt ca o inimă care ajută multe țări să învețe cum să funcționeze economic, tehnic și politic în lume” (www.tehnopress.ro).

Au apărut în antichitate, fără îndoială în strânsă legătură cu transportul pe ape, sub forma porturilor libere, amplasate pe cele mai importante trasee comerciale. Primul astfel de port a fost Carthagina, menționat în anul 1814 î.e.n., și a fost urmat de multe altele poziționate de la Marea Mediterană, Marea Baltică (unde se cuvine menționat rolul Ligii Hanseatice) până în China antică.

În anul 1860 a fost utilizată pentru prima dată noțiunea de *zonă liberă*. Se întâmpla în Italia, pentru localitatea Haute – Savoie. La sfârșitul secolului al XIX-lea, orașul Genova, portul italian cu o inconfundabilă rezonanță internațională, devenea zonă liberă, urmat de Copenhaga în Danemarca și Salonic în Grecia, la fel de importante. Conceptul de zonă liberă este unul generic. În prezent în literatura de specialitate și în documentele internaționale sunt utilizați peste 20 de termeni diferiți, care sunt recunoscuți și asociați cu ideea de prelucrare sau de manipulare a unor produse destinate exportului (Enache, 1998).

Secolul XX a fost marcat de o amploare fără precedent a constituirii de zone libere, mai ales în Europa. De exemplu, în Elveția, o țară cu o suprafață foarte mică, existau 19 de

¹ Profesor universitar doctor, Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, Facultatea Management-Marketing în Afaceri Economice Brăila, e_enache2005@yahoo.com.

zone libere, iar uimitor este faptul că se întâlneau câte una în opt orașe, câte două în alte două orașe (la Zurich și St. Margerethen), trei la Geneva și chiar patru la Basel.

Fluviul Dunărea nu a rămas în afara ariei de interes, astfel că, rând pe rând, s-au înființat zone libere la Belgrad, Pancevo, Budapesta, Vidin, Ruse. În România, în 1870, Sulina era declarat porto franco de către Imperiul Otoman în cadrul Comisiei Europene a Dunării, datorită poziției sale geografice favorabile, la vărsarea Dunării în Marea Neagră.

Ce poate justifica interesul deosebit venit din partea autorităților pentru aceste teritorii? Ne putem da seama din identificarea unor caracteristici specifice zonelor libere, care au dus la o dezvoltare economico – socială fără precedent. Aceste caracteristici țin cont de amplasamentul, statutul juridic prin care se definitivează obiectul de lucru și activitatea sa, transferul de tehnologie și administrarea zonei libere.

Amplasamentul - Zonele libere reprezintă suprafețe din teritoriul vamal al unui stat național, exceptate de la regimul său vamal, unde nu se percep taxe vamale de import și unde se aplică o politică fiscală specială (Enache, 1998). Conform art. 8 din Ordinul vicepreședintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF) nr 7394/2007, zonele libere sunt părți ale teritoriului României având o suprafață relativ vastă, definite ca destinație vamală pentru mărfuri, în conformitate cu art. 166 din Regulamentul Consiliului (CEE) nr. 2913/1992 de instituire Codului Vamal Comunitar, înființate prin Hotărâre a Guvernului la propunerea autorităților administrației publice centrale și locale interesate, cu avizul autorității vamale.

Suprafețele pe care sunt poziționate zonele libere nu sunt foarte mari ca dimensiuni, sunt limitate de frontiere naturale sau artificiale și, de regulă, valorifică anumite căi de transport (port, aeroport, cale ferată, șosea) aflate în imediata apropiere sau în interiorul lor. Suprafețele sunt direct influențate de volumul traficului de mărfuri și de caracteristicile fizico-chimice ale acestora care determină anumite condiții de transport și depozitare. De asemenea, tipul activităților desfășurate în incintă, clădirile ori alte construcții economice amplasate acolo, forța de muncă angajată sau infrastructura zonei, condițiile naturale și resursele acestora, dezvoltarea economiei locale etc. conferă anumite dimensiuni ale suprafeței dedicate zonei. Statisticile realizate la nivel mondial arată că limitele între care sunt cuprinse suprafețele zonelor libere variază de la 30 – 200 ha, unde cu predilecție este dezvoltată industria ușoară, până la 900 – 1000 ha, unde predomină industria grea (Quigley, 1974).

„Deci se poate spune că amplasamentul unei zone libere trebuie să țină cont de situarea în apropierea rutelor internaționale de transport și posibilitatea de a fi asigurată o structură corespunzătoare. Zonele libere care au un volum mare al operațiunilor și sunt apreciate ca experiențe reușite în domeniu, sunt amplasate întotdeauna în incinta sau în imediata apropiere a porturilor maritime sau fluviale, a aeroporturilor sau a nodurilor de cale ferată. Aici se află resurse corespunzătoare de apă, energie, avantaje naturale. Ele dispun de spații de depozitare, mijloace proprii de manipulare și transport, clădiri spațiate, astfel încât să poată fi închiriate, bănci, hoteluri, linii telefonice, faxuri etc. La acestea adăugăm forța de muncă disponibilă bine pregătită și relativ ieftină” (Enache, 1998).

Statutul juridic - Este necesar și obligatoriu ca acesta să fie foarte bine pus la punct de către statul pe teritoriul căruia se află zona liberă în cauză și să precizeze clar obiectul de lucru și activitatea acesteia, transferul de tehnologie și administrarea.

În țara noastră legislația care reglementează aceste teritorii este reprezentată de Legea nr. 84 din 1992 privind regimul zonelor libere, modificată și completată prin Legea 244/2004 privind regimul zonelor libere și cele șase Hotărâri de Guvern prin care se înființează zonele libere: Galați (HG 190/1994), Brăila (HG 330/1994, modificată și completată HG 478/1999 și 535/2000), Curtici – Arad (HG 449/1999, modificată și completată prin HG 824/1999), Giurgiu (HG 788/1996, modificată și completată prin

HG 336/1998 și 1295/2000), Constanța Sud și Basarabi (HG 410/1993, 191/1997 și 788/1997, cu o administrație unică) și Sulina (HG 156/1993).

Aderarea la Uniunea Europeană a necesitat armonizarea cu legislația acesteia, cu atât mai mult cu cât conceptul de zonă liberă nu este foarte agreat, considerându-se că ar avantaja statele deținătoare.

Autoritatea Națională a Vămirilor, prin site-ul propriu (www.customs.ro), trimite la reglementările actuale: Regulamentul Consiliului (CEE) nr. 2913/1992 de instituire a Codului Vamal Comunitar, art. 166 – 181; Regulamentul Comisiei (CEE) nr. 2454/1993 privind dispozițiile de aplicare a Regulamentului de mai sus; Legea 84/1992, art. 6-7, modificată și completată prin Legea 244/2004 privind regimul zonelor libere, publicată în Monitorul oficial 534/17.06.2004; Ordinul vicepreședintelui ANAF nr. 7394/2007 pentru aprobarea Normelor tehnice privind aplicarea uniformă a reglementărilor vamale în zonele libere și antrepozitele libere.

Transferul de tehnologie - Acesta este în fapt principalul scop urmărit, deoarece, în mod practic, în zonele libere se caută implantarea prin investiții străine a unor obiective industriale (de industrie textilă, alimentară, electronică, chimică, constructoare de mașini, siderurgică ș.a.) care să răspundă strategiei de dezvoltare a țării.

Administrarea zonei libere - Organismul abilitat pentru aceasta se numește Administrația zonei libere, iar activitatea sa este clar reglementată prin legislația specifică a țării gazdă. Dacă într-o țară funcționează mai multe zone libere, atunci toate Administrațiile sunt coordonate de un organism național, cu rol de „Autoritate” (în România, Autoritatea Națională a Vămirilor).

În loc de concluzii și totodată ca un răspuns la întrebarea referitoare la justificarea existenței zonelor libere în țara noastră, avem art. 1 din Legea 84/1992: „În scopul promovării schimburilor internaționale și al atragerii de capital străin pentru introducerea tehnologiilor noi, precum și pentru sporirea posibilităților de folosire a resurselor economiei naționale, în porturile maritime și în cele fluviale ale României, în lungul Canalului Dunăre-Marea Neagră, al altor canale navigabile și în teritoriile din apropierea punctelor de trecere a frontierei se poate institui regimul de zonă liberă”.

1. Un fenomen global

Interesul față de zonele libere are dimensiuni mondiale. State de pe toate continentele susțin existența lor, deoarece și-au demonstrat calitățile de instrumente și pârghii de dezvoltare și diversificare economică și socială, de valorificare a forței de muncă, de aport în valută prin exporturi.

Teritoriile cunoscute cu denumirea generică de zone libere au, deci, capacitatea de a atrage întreprinderi și activități de export, tocmai datorită beneficiilor multiple și derogărilor acordate acestora! Ele reprezintă un bun indicator al globalizării, în care asistăm la mutarea accelerată a activităților industriale și a serviciilor către teritorii ieftine, la creșterea economiilor emergente, la căutarea de soluții pentru competitivitate și inovare.

Dovada este prezentată în spectaculosul „Atlas mondial al zonelor libere”, publicat de François Bost în anul 2010 la Editura „La Documentation française”. Lucrarea este rodul eforturilor unei echipe de șaisprezece geografi și cartografi și oferă o imagine cuprinzătoare și nuanțată a „fenomenului zonă liberă”, care, deși a făcut înconjurul lumii este încă relativ puțin cunoscut și studiat. În total, 1735 de zone foarte diferite ca statut au fost identificate în 133 de țări, în principal în cele în curs de dezvoltare și din Europa de Est și sunt prezentate în 130 de hărți.

Uniunea Europeană nu vede cu ochi buni existența zonelor libere. Totuși, de la momentul aderării României și până în prezent, numărul lor total a rămas constant, 74, cu modificări în sensul deschiderii sau închiderii unora dintre acestea, în cele 27 de state

membre. În tabelul nr.1 se poate observa evoluția comparativă a acestor entități în anul 2012 față de 2007.

Tabel nr. 1. Evoluția numerică a zonelor libere cu control de tip I și II

Stat membru	Număr total de zone libere – anul 2007	Număr total de zone libere – anul 2012
Austria	-	-
Belgia	-	-
Bulgaria	6	6
Cehia	8	10
Cipru	3	2
Danemarca	1	1
Estonia	3	4
Finlanda	4	4
Franța	2	3
Germania	8	5
Grecia	3	4
Ungaria	-	-
Irlanda	2	2
Italia	2	3
Letonia	3	4
Luxemburg	-	-
Lituania	-	2
Malta	1	1
Olanda	1	1
Polonia	7	8
Portugalia	1	1
România	6	6
Slovacia	2	-
Slovenia	1	1
Spania	4	4
Suedia	-	-
Regatul Unit al Marii Britanii	6	2
Total	74	74

Date prelucrate de autor după:

www.customs.ro/UserFiles/File/free_zone_en_version%20010107.pdf;

http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/procedural_aspects/imports/free_zones/index_en.htm

Pe 22 decembrie 1999 a fost fondată la Geneva, în Elveția, Federația Mondială a zonelor libere – World Federation of Free Zones – FEMOZA. Scopul acesteia este de a strânge împreună zonele libere din întreaga lume și de a le reprezenta interesele, de a le oferi suport juridic, tehnic sau economic, cu prioritate celor aflate în țările emergente.

FEMOZA își leagă activitatea de cea a ONU (UNIDO – United Nations Industrial Development Organization). În acest context, FEMOZA oferă consultanță tehnică și de formare profesională, precum și schemele de ajutor și facilitarea transferului de know-how necesare pentru dezvoltarea zonelor libere; organizează programe educaționale în rândul zonelor libere membre, fie direct, fie prin acorduri cu alte instituții; consolidează zonele libere, prin transfer de tehnologii; asistă zonele libere în domeniul investițiilor,

promovează cele mai bune practici de management; asigură gratuit consultanță, ghidează personalul zonelor noi și emergente și oferă asistență ad-hoc; menține actuală baza de date proprie și oferă acces la alte baze de date internaționale; publică periodic buletine de informare; promovează programe și stagii de schimb pentru angajați; organizează conferințe și ateliere de lucru, cu scopul de a diminua decalajele de cunoștințe cu privire la zonele libere și răspândirea de informații privind avantajele și posibilitățile oferite de zonele libere din punct de vedere industrial, comercial, financiar, logistic și al activităților de servicii (www.unido.org).

Un alt organism cu activitate în domeniu este Asociația Mondială a Zonelor economice de procesare și a Zonelor libere de comerț - World Association of Economic Processing Zones and Free Trade Zones – WEPZA. Fondată în 1978 de către Organizația Națiunilor Unite, aceasta este non-profit, independentă și are drept scop dezvoltarea și eficientizarea activității acestor entități prin activități asemănătoare cu cele derulate de FEMOZA (www.wepza.org).

Din punct de vedere al existenței unor specialiști în domeniu și, totodată, al dezvoltării teoretice și metodologice, după anii '90, la nivel mondial se remarcă Richard Bolin și Robert Haywood. Ambii ocupă poziții importante în managementul WEPZA. Despre zonele libere și zonele de prelucrare pentru export, aceștia spun că nu vor să dispară, dar se schimbă! De asemenea, ambii consideră că globalizarea înseamnă sărăcie și salarii mici pentru cei slabi, deoarece bogații vor își vor muta afacerile dintr-o țară în alta, de îndată ce acestea vor încerca să emită pretenții asupra standardelor de muncă ale cetățenilor lor. Omenirea discută mai multe ipoteze care să ducă la eradicarea sărăciei. Una dintre acestea ar fi dezvoltarea zonelor libere. Chiar dacă unele studii prezintă zonele libere într-o ipostază nefavorabilă, deoarece oferă locuri de muncă low-tech, cu valoare adăugată scăzută, cu profit redus, cu incertitudine și mediu de investiții volatil și nesigur, totuși, cei doi specialiști anterior menționați susțin exact contrariul. Exemplele lor sunt din Europa, unde, deși se înregistrează rate mari ale șomajului, acestea nu ajung în niciun caz la 30-40% ca în Africa sau în Taiwan, care este bine legată de piața mondială și are salarii mai mari decât în țările europene. În plus, ei argumentează că astăzi, în țările sărace există multe practici nocive și incorecte: muncesc copiii, condițiile de viață sunt foarte precare, conducătorii sunt străini, ceea ce înseamnă șanse reduse ale localnicilor de a evolua profesional. Un argument cu greutate al celor doi specialiști este modelul chinezesc al zonelor libere. Aici, dincolo de industriile și afacerile dezvoltate, au fost create locuințe, condiții de îngrijire a sănătății personalului etc., toate pentru un nivel de trai corespunzător.

2. Zonele libere din România

Istoria lor începe în anul 1829, cu Tratatul de la Adrianopole. De atunci și până în prezent, în diverse forme și condiții specifice, orașele Brăila, Galați, Tulcea, Constanța și Sulina au contribuit la dezvoltarea economică și socială a țării. Sub diferite dominații străine, sub regimuri mai bune sau mai rele, viața acestor orașe-porturi a contribuit la evoluția economiei naționale și a fost marcată, la rândul ei, de oameni și evenimente.

Fără a mai intra în detalii de natură istorică, vom prezenta situația existentă în anul 2012, respectiv, cele șase zone libere actuale, create sau reînviolate după anii 1990, datorită entuziasmului autorităților locale și centrale și speranțelor uriașe puse în ele. În ordine cronologică, acestea sunt: zona liberă Sulina – aprilie 1993, zona liberă Constanța - Sud – august 1993, extinsă cu zona liberă Basarabi în 1997, zona liberă Galați – aprilie 1994, zona liberă Brăila – iunie 1994, zona liberă Giurgiu – 1996, zona liberă Curtici - Arad – 1999.

Deciziile de înființare a zonelor libere în localitățile enumerate nu au fost întâmplătoare. Dimpotrivă, ele au fost susținute de o serie de factori economici și sociali, pe care administrațiile locale i-au accentuat în solicitările lor de motivare. În linii generale, acești factori sunt:

- existența de terenuri vaste, disputate, este adevărat între diverse autorități, pe care puteau fi amplasate zonele libere; acestea dispun, fie direct, fie în imediata vecinătate de rețele de transport și comunicații dense și bine reprezentate, care creează legături cu alte teritorii;

- rețele de agenții economice care pot dezvolta afaceri și pot valorifica rețelele de transport și comunicații existente; astfel, se miza pe atragerea de capital străin și pe dezvoltarea infrastructurii;

- potențial semnificativ de forță de muncă pregătită;

- avantajele, respectiv facilitățile vamale, fiscale și comerciale oferite (la data înființării) prin legislație; acestea ar fi trebuit să se întoarcă spre bugetul statului român, dar s-a demonstrat contrariul.

Zona liberă Sulina. În 1978 a redevenit port liber. În prezent are șapte perimetre ce însumează 100,89 Ha, cu platforme portuare betonate, dotate cu tot ce era necesar unui port maritim. În timp a fost implicată în tot felul de scandaluri de proporții legate de activități de contrabandă. În perioada 2005 – 2009, a devenit ținta dezvoltatorilor de centrale eoliene, iar în ultima perioadă a fost revendicată de Consiliul Județean Tulcea pentru a fi transformată în parc turistic. Informații specializate sunt pe www.azlsulina.3x.ro.

Zona liberă Constanța – Sud. Este poziționată în partea de Sud a portului Constanța, pe 134,6 Ha care se împart în trei platforme. În 1997 a apărut zona liberă Basarabi, funcționând ca o sucursală a primeia, dotată cu toată gama infrastructurilor de transport, mai puțin cel aerian. Aceasta este situată în Complexul Portuar Basarabi, pe Canalul Dunăre - Marea Neagră și cuprinde o suprafață de 10,7 ha teren (din care 7,6 ha teritorii portuare) și 0,7 ha acvatoriu. Zona este destinată îndeosebi activităților industriale de procesare. Administrația ambelor zone este cumulată și reprezintă de fapt o sucursală a Companiei Naționale a Administrației Portului Maritim Constanța. Detalii se pot afla pe www.ccina.ro, www.freezcta.ro, www.portofconstantza.com.

Zona liberă Galați. Este așezată pe malul stâng al Dunării, la mila 80 în zona digului Bădălan, în partea estică a municipiului. Este foarte aproape de frontiera cu Moldova și Ucraina și având acces direct la acestea, are deci contact și cu celelalte republici foste sovietice. Din cele 136,98 ha, 6,98 ha reprezintă suprafață portuară dotată cu toate instalațiile necesare. Informațiile de pe www.zlgalati.ro o arată ca fiind dinamică în ciuda crizei economice. Este singura care oferă informații referitoare la venituri și cheltuieli, este profitabilă chiar dacă facilitățile au fost anulate prin lege și chiar dacă este în concurență directă cu Constanța și cu Brăila.

Zona liberă Brăila. Ultimul port maritim, sau primul dacă mergem pe cursul fluviului Dunărea, Brăila asigură legătura cu Marea Neagră și cu rutele maritime ale planetei. Cele 110,6 ha sunt grupate în trei minizone și patru perimetre amplasate de-a lungul Dunării, din zona portuară până în localitatea Vărsătura. Amplasamentul pe minizone nu este unic în România, la fel sunt poziționate și Sulina, Constanța și Galați. Există dotări pentru operare portuară corespunzătoare. Detalii prezintă www.zonaliberabraila.ro. Beneficiind de apropierea de Parcul Natural Balta Mică a Brăilei, Administrația Zonei oferă trasee turistice cu șalupa pe Dunăre, ca o modalitate de diversificare a activităților.

Zona liberă Giurgiu. Se întinde pe o suprafață de 160 ha. Ceea ce o distinge de zonele libere din România, se arată pe www.zlg.ro, este faptul că are un profil preponderent industrial, aici funcționând încă de la înființarea sa unități de producție. În plus, o avantajează poziționarea la granița cu Bulgaria și existența unicului pod peste Dunăre, care face legătura cu sudul continentului. Este cea mai profitabilă și cu toate acesta

presa a relatat că a fost și este afectată de criză, cel mai vizibil indicator fiind șomajul tehnic pentru personalul din zonă.

Zona liberă Curtici – Arad. Este cea mai recent înființată, în anul 1999. Cele 90 ha ale sale, se află în apropiere de Culoarul feroviar 4 (Berlin – Istanbul/Salonic) și, mai mult, perimetrul 2 este situat în Aeroportul Internațional Arad. Pe lângă afacerile derulate legal, s-au dezvoltat și cele ilegale. De exemplu, doar în urma unei operațiuni de demascare desfășurată concomitent, pe 5 iulie 2012, la Curtici și la Agigea au fost confiscate 60 de milioane de țigări, adică 3 milioane de pachete (www.aradon.ro). Din nefericire, astfel de operațiuni reprezintă sustragerea de la plata taxelor și impozitelor către bugetul de stat prin ascunderea sursei impozabile. Referințe se găsesc pe www.zla.ro.

3. Analiza SWOT asupra zonelor libere din România – imagine a performanței

Analiza SWOT este o metodă foarte simplă, ușor de aplicat, care oferă o înțelegere profundă a problemelor potențiale și critice care pot afecta o entitate. Pronunțatul său caracter calitativ permite formularea unui diagnostic asupra condiției trecute și actuale a unei organizații sau a domeniilor ei funcționale (management, marketing, vânzări și distribuție, cercetare-dezvoltare, producție, finanțe, resurse umane). Pe baza răspunsurilor la problemele menționate anterior, se conturează perspectivele sale de evoluție pe termen mediu și lung.

Este binecunoscut faptul că SWOT este acronimul cuvintelor Strengths, Weaknesses, Opportunities și Threats, primele două caracterizând situația internă a entității analizate, iar celelalte două reflectând impactul mediului extern asupra acesteia.

„Diagnosticarea în urma utilizării analizei SWOT poate fi definită ca o cercetare complexă a aspectelor economice, tehnice, sociologice, juridice și manageriale ce caracterizează activitatea unei firme, prin care se identifică punctele forte, punctele slabe, oportunitățile, amenințările și cauzele care le generează și/sau le va genera, se formulează recomandări de eliminare sau diminuare a aspectelor negative și/sau de valorificare a celor pozitive. Prin intermediul său, se pot anticipa schimbările și elabora și implementa strategia optimă pentru a asigura prosperitatea firmei.” (www.humanistica.ro).

Valorificând informațiile publice despre zonele libere din țara noastră și activitatea lor se poate contura o imagine, o diagnoză organizațională, fie ea și parțială, asupra nivelului de dezvoltare la care s-a ajuns după circa 20 de ani de la înființarea celei dintâi.

3.1. Puncte forte

- o amplasare geografică strategică a celor șase zone libere, pe trasee comerciale importante, pe culoare de transport naval, fluvial, feroviar și rutier ce leagă Europa și celelalte continente;

- inițiativa înființării lor a beneficiat de o puternică dorință și susținere din partea autorităților locale și naționale, care le-au perceput ca pe niște poli de dezvoltare a zonelor în care funcționează;

- activități economice diversificate, care să nu genereze concurență între ele; de exemplu, la Galați există un parc tehnologic, la Brăila un centru logistic și de producție;

- existența unor competențe distincte pe plan managerial, organizatoric, pregătirea personalului;

- infrastructură corespunzătoare;

- imagine favorabilă pe ansamblu, cu toate că s-au înregistrat activități ilicite, cu scopul sustragerii de la plățile către bugetul statului;

- costuri reduse, mai ales ale forței de muncă;

- dezvoltarea unor activități alternative (turism la Brăila, energie eoliană la Sulina);

3.2. Puncte slabe

- potențial și resurse materiale și umane insuficient valorificate, ceea ce a atras o lipsă a resurselor financiare și înregistrarea de pierderi;
- înregistrarea unor încercări de a folosi avantajele oferite de aceste teritorii pentru fraudă și evaziune;
- lipsa de reacție sau viteza scăzută de reacție a autorităților și managementului la modificări produse în mediul intern sau extern, ceea ce a condus la părăsirea zonelor de către unii dintre operatori;
- informația publică nu este întotdeauna actualizată, site-urile conțin informații ce par vechi și uneori chiar contradictorii; activitățile din zonă ale operatorilor nu sunt bine puse în evidență, ceea ce poate crea confuzii despre intensitatea și actualitatea lor;
- atenție acordată problemelor curente, datorită crizei; nu se pot găsi public strategiile pe termen mediu și lung;

3.3. Oportunități

- succesul din alte state, care au oferit șansa dezvoltării economice reale, poate fi un model de urmat;
- interesul manifestat din partea unor companii din afara spațiului comunitar;
- căutarea unor soluții pentru ieșirea din criză a economiei și organizațiilor;
- costurile mai reduse oferite de țara noastră comparativ cu alte țări;
- posibilități de integrare verticală și de valorificare a resurselor naturale și a materiilor prime locale, precum și a infrastructurii locale;
- deși sunt concurente, pot încheia acorduri de parteneriat și colaborare avantajoase;
- curs valutar favorabil exportatorilor.

3.4. Amenințări

- concurența zonelor libere din țări nemembre ale Uniunii Europene (Moldova, Ucraina, Turcia, toate cu deschidere la Marea Neagră); cea mai recentă amenințare vine dinspre Moldova, unde, în prima jumătate a anului 2012, vânzările de produse din zonele economice cu statut special au crescut cu 9,4%. Potrivit unui raport al Ministerului Economiei, valoarea investițiilor în ZEL a constituit, în șase luni, 9 milioane de dolari, fiind cel mai înalt nivel din ultimii cinci ani. (www.adevarul.ro);
- concurența directă între ele (de exemplu, Brăila și Galați, cu condiții asemănătoare se află la cca 20 de kilometri una de cealaltă);
- criza la nivel global și național;
- reglementări legislative care nu mai oferă niciun fel de avantaje fiscale sau alte privilegii, ceea ce duce la deteriorarea poziției competitive;
- avantajele fiscale sau vamale oferite de administrații nu s-au întors decât într-o proporție redusă către buget;
- legislația Uniunii Europene, care nu încurajează funcționarea lor, ci dimpotrivă;
- schimbul demografic nefavorabil, migrația forței de muncă spre locuri de muncă mai bine plătite;
- insuficiența promovare internațională;
- instabilitatea politică;

Concluzii

Contextul economic și social național s-a modificat mult în România ultimilor 20 de ani. De la progres la regres, de la creștere la descreștere, de la ani cu profit la ani cu pierderi, despre toate acestea putem spune că au existat. Asemenea economiei în general, și zonele libere au fost supuse unor influențe puternice și au înregistrat fluctuații ale

principalilor indicatori. De aceea ar fi priplit și nefondat să tragem concluzii categorice sau să afirmăm că evoluția zonelor libere poate fi încadrată în vreun model cunoscut.

Dar răspunsul la întrebarea privitoare la existența lor după anul 2011, poate fi dat: zonele libere din România nu au dispărut, nici măcar una dintre cele șase, și caută soluții să supraviețuiască. Nu au însă o strategie bine pusă la punct, iar statul pare că le-a uitat. Zonele libere sunt încă un exemplu de jumătate de măsură cu care ne-a obișnuit administrația locală și națională, care, din proprie inițiativă sau obligată la un moment dat, a creat condițiile pentru numeroase activități necesare și obligatorii, dar, pe drumul evoluției și dezvoltării acestora, le-a lăsat să se descurce singure.

Bibliografie:

1. Bost, F. (2010), Atlas mondial des zones franches, ed. La Documentation française
2. Enache, E. (1998), Managementul zonelor libere contemporane, Editura Independența Economică, Brăila
3. Quigley, P. (1974), Physical planning of industrial free zones, ONUDI
4. www.adevarul.ro/moldova/economie/Economia-duduie-zonele-libere_0_760124017.html, 22 august 2012
5. www.aradon.ro/zona-libera-curtici-raiul-contrabandiștilor/1135029
6. www.customs.ro
7. www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1230368-211-zonele-libere-din-romania-vor-disparea.htm
8. www.humanistica.ro/anuare/2011/Continut/Art%2020.pdf
9. www.tehnopress.ro/webfiles/books_documents/pdf_extras/23_interior_doncean.pdf, Robert Haywood – director World Export Processing Zones Association - WEPZA
10. www.unido.org/fileadmin/import/12333_idb27_18e.pdf
11. www.wepza.org